

² Angolos *understatement* - Schwimmer Rózsa volt az első női követ Európában, bár a breszti szovjet béke-delegációban és Wilson párizsi delegációjában is helyet foglalt egy-egy hölgy.

³ Ezt az ígéretét Károlyi megpróbálta betartani, bár nagy erőfeszítést nem tett érte és nem is ért el eredményt. A Pénzügyminisztérium elutasította Bedy-Schwimmer kérését.

49. KÁROLYI MIHÁLY HATVANY LAJOSHOZ

(London, 1946. július 8.)

Kedves Laci,

Megkaptam leveledet, de úgy gondoltam, hogy már csak Londonból válaszolok.¹

Feleségeddel többször is találkoztam és tüzetesen átbeszéltem vele az ügyedet. Őszintén meg kell mondanom, hogy a jelen pillanatban nem tartanám tanácsosnak az általad említett bizottság megalakítását, legalábbis én most nem vállalhatnám egy ilyen bizottság elnöki tisztét.² Ne érts félre: én volnék a legboldogabb, ha hazajönnél és a budapesti egyetemen tanítanál, de a jelenlegi politikai helyzet olyan feszült és tisztázatlan, hogy minden ilyen kérdést a legnagyobb óvatossággal kell kezelni. Miután amúgy is túlzott filozemita hírében állok és sokan már azt is nehezményezték, hogy Zsolt Béla lapjában fejtettem ki politikai véleményemet, általános politikai érdekből semmi olyat sem szabad tennem, ami a paraszti rétegeket elidegeníthet, mert ma jóformán én vagyok az egyetlen, aki a parasztokat a baloldal számára megnyerhetem. A parasztpártra a baloldali blokknak egyelőre nagy szüksége van, mert egyszerre két fronton nem küzdhetünk. Igyekeznem kell a parasztpárt körüli embereket a zsidókérdésben és a revizionizmus kérdésében befolyásolni és az én álláspontomnak megnyerni. Erre megvan a remény, de csak akkor, ha tapintatosan és ügyesen járok el. Félő, hogy a te antagonizmusod olyan erős, hogy az összezőrrenés köztük és közted elkerülhetetlen lenne, márpedig most csatlakoztak a Baloldali Blokkhoz, és csak velük együtt tudjuk kiütni a nyeregből a veszélyes kigazdapárti erőket és tudjuk eliminálni a klérus hatását. A szociáldemokrata párt is kénytelen volt letiltani Faragó László Illyésék ellen írt könyvét.³ Ebből is láthatod, hogy milyen a helyzet.

Mindezek ellenére nem szabad elkeseredned, mert hazajöveled fontos, és valóban fontos munka vár rád. Lehet más megoldást találni. Már tapogatóztam ebben az irányban. Talán a kultuszminisztérium meghív Téged, Mannheimet és Polányi Károlyt egy előadás-sorozatra. Persze ez anyagi szempontból nehézségekbe ütközik, de van remény rá, hogy menni fog. Ha nyíltan nem is, de támogatni foglak, hiszen parlamenti beszédemben és Parádon is beszéltem rólad. Beszélni fogok azokkal az emberekkel, akikre az ügy tartozik.

Nagyon szeretném, ha feljönnél Londonba. Bizonyára érdekelni fog, hogy milyenek voltak az impresszióim.

Meleg barátsággal üdvözöl

MTA K Hatvany Lajos-gyűjtemény (eredeti)

¹ Hatvany levelét nem ismerjük. Károlyi itt közölt válasza a szerkesztő (H.T.) figyelmetlenségéből maradt ki a *Levelezés V.* kötetéből. Károlyi 1947. december 10-i levelével (a Függelék II. 86. sz. dokumentuma) együtt.

² Nem rendelkezünk elég adattal ennek a furcsa és Károlyitól szokatlanul őszintétlen levélnek a keletkezéséről. Hatvany hazatéréseinek nem volt akadály, egyetemi tanári kinevezést viszont nem lehetett Londonból elintézni. Úgy látszik, Károlyi példája hatott rá, és ő is valami ünnepélyes hazahívást szeretett volna. Ennek hiányában 1947 tavaszán hazatért és itthon is maradt. Mint 1947. november 25-i levelében (I. a *Levelezés V.* kötetének 377. sz. dokumentumát) megírta, Károlyi aggályai erősen túlzottak voltak; nyilván nem akarta magát exponálni Hatvany érdekében.

³ Faragó Lászlónak két esszéköte is megjelent 1946-1947-ben, melyekben egyebek között éles hangon bírálta a népi írók különböző megnyilvánulásait. (*Faragó László: Irástudók árulása - irástudók helytállása.* Buda-

50. KÁROLYI MIHÁLY BOLGÁR ELEKHEZ

(London, 1946. július 9.)

Kedves Bolgár,

Amennyiben nem kaptátok volna meg Prágából a Magyar Távirati Irodának beküldött hivatalos kommunikét, idemellékelten csatolom a másolatát.¹ A kommunikét Beneš elnök kabinetirodája adta ki.

Mondanom sem kell, hogy prágai tartózkodásom alatt kihangsúlyoztam látogatásom magánjellegét s így tárgyalásaim semmiben sem kötelezik a magyar kormányt. A látogatás így semmiféle konkrét eredménnyel nem járhatott, mégis az a tény, hogy újból meghívtak, azt mutatja, hogy elgondolásaim iránt érdeklődés nyilvánult meg, s ha azokat megfelelően átbeszéltük, a tárgyalásokat talán félhivatalos formában folytathatom. Ami a részleteket illeti, azokat, kb. négy hét múlva, Budapesten személyesen fogom előadni, mert hiszen amúgy is csak Budapestről mehetnék újra Prágába.

Nagyon kérek, hogy fentieket szíveskedj a külügyminiszter úrral és a kormánnyal közölni.

Külön megkérek arra is, hogy szíveskedj a Prágában a Narodna Obroda című szlovák kormánylapnak adott interview-mat figyelmesen átolvasni, mert azt csak a szlovákból hevenyészve átfordított szöveg alapján ellenőrizhettem. Három vitás és fontos pont-ra hívom fel a figyelmedet. 1. A kicserélési politikával kapcsolatban határozottan aláhúztam, hogy *ha már erre sor került*, baráti atmoszférában és kölcsönös megegyezés alapján kell lebonyolítani. Nagyon fontos, hogy az elvi rezerváció kifejezésre jusson. 2. Amikor a sovinizta megnyilvánulásokról beszéltem, aláhúztam, hogy azokat *itt is, ott is* elítélem. Vigyázni kell arra, hogy ezt ne csak a magyarokra vonatkoztassák. 3. Funkcióm-ról, rendkívüli követté váló kinevezésemről, annak elfogadásáról vagy nem elfogadásáról nem akartam nyilatkozni. Ezt a részt az interview-ból töröltettem.

Előre is köszönöm fáradozásodat.

Szívélyesen üdvözlöl

Károlyi Mihály

Örömmel olvastam a július 4-i magyar rádiójelentést: „A csehszlovák-magyar vegyesbizottság tárgyalásai kedvezően haladnak. A csehszlovák kormány kötelezte magát arra, hogy haladéktalanul visszaengedi lakóhelyökre azokat a magyarokat, akik internálva vannak, vagy pedig a szlovák hatóságok intézkedése folytán börtönbe kerültek. A jogtalanul elvett ingóságokat is visszaszolgáltatják a magyaroknak.” Többek között ezeket a kérdéseket is átbeszéltem a csehszlovák államférfiakkal és nagyon örülök, hogy látogatásomnak máris eredménye van.²

MOL XIX Kgy 27. doboz 3/2 (eredeti)

¹ A prágai magyar követség július 5-én jelentésben tájékoztatta a Külügyminisztériumot Károlyi prágai tárgyalásairól. A jelentés szerint Károlyi július 1-jén érkezett Prágába és 5-én utazott onnan Londonba. „Megérkezése napján már délelőtt Fierlinger miniszterelnök fogadta. Tárgyalt továbbá Gottwald miniszterelnökkel, Široký szlovák miniszterelnök-helyettestel. Masaryk nagykövettel és olasz követtel találkozott. Államfői audienciájáról, amely két és egy negyed órát tartott, a ... mellékelte kommuniké lett kiadva.” A július 5-i prágai sajtóban megjelent kommuniké szövege a következő: